

Tofsvipa

© Ulrik Bruun

Tofsvipans ängsliga jamande läte och fladdriga flykt över delvis snötäckta åkrar hör till våra käraste vårtecken. Arten drabbades hårt av 1800-talets utdikningar trots att tofsvipan i allt större utsträckning började häcka på torrlagda marker. Under det senaste halvsekle har tofsvipan åter minskat. Den missgynnas främst i områden med intensiv spannmålsodling.

Tofsvipan behöver:

Säkra boplatser

Tofsvipan föredrar häckningsplatser i det öppna landskapet på välhävdade till måttligt hävdade strandängar samt på åkermark med vårsäd. Fri sikt ger möjlighet att tidigt upptäcka fiender. Tofsvipor häckar ofta tillsammans i lösa kolonier och genom "grannsamverkan" uppträder de aggressivt och motar bort inkräktare.

Föda

I rena åkerlandskap föredrar viporna boplatser intill någon våtmark eller fuktiga svackor där grödan har svårt att växa till sig. Här hittar viporna och deras ungar föda i form av dagmaskar och allehanda småkryp. Den periodvis intensiva bearbetningen av åkermark med harvning, sådd och vältning har emellertid ofta en förödande effekt på häckningsframgången.

Februari	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Augusti	September	Oktober
Återvänder till sina häckningsområden i södra Sverige.		Häckningsperiod i södra Sverige.			Ungfåglar och gamla fåglar samlas i allt större flockar.			Flytten söderut påbörjas

Tofsvipa

Slåtterängar, Nötmyran, Västerfärnebo, Sala. © Urban Emanuelsson

HOT:

Tofsvipan minskar i de flesta av sina häckningsmiljöer. Läget är dock allvarligast på åkermark.

De största hoten är:

- Våtmarksdikning.
- Ökad omfattning av vall, höstsådda grödor, tätvuxna trädor, trädplantering eller otillräckligt hävdade strandängar.
- Intensiv bearbetning av åkermark.
- Storskaligt åkerbruk utan intilliggande våtmarker.
- Effektivare dränering som minskar tillgång på fuktiga svackor på åkermark.

ÅTGÄRDER:

Tofsvipan gynnas av åtgärder som skapar öppna miljöer med fri sikt, kort eller ingen vegetation och hög markfuktighet.

Viktiga åtgärder är:

- Återskapa, nyanlägg och skydda våtmarker intill åkermark. Även mindre områden längs åkerkanter kan erbjuda goda miljöer vid födosök.
- Hävda strandängar med måttligt bete eller slåtter samt efterbete.
- Bevara fuktiga svackor på åkermark där grödan har svårt att växa till sig. Lägg gärna blöta åkrar i träda eller odla vall, hellre än att dika ut dem.
- Försök att minimera antalet skötselåtgärder som harvning och putsning under ruvningsperioden (ca 28 dagar på ägg). Försök att genomföra alla nödvändiga insatser inom en vecka för att öka möjligheterna för framgångsrika omhäckningar.
- Markera boplatser som då är lättare att undvika vid senare insatser med maskiner.
- Öka andelen vårsådda grödor. Förkärleken för lågt bevuxna eller vegetationsfattiga områden gör att de högsta tätheterna av häckande vipor hittas på vårsådda grödor. Vårsådda grödor ger särskild nytta intill betesmark eller någon våtmark.
- Plöjningsfri odling ökar mängden föda som exempelvis dagmask.